

PORIN KAUPUNGIN TYÖLLISYYSPALVELUIDEN LAUSUNTO

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖLLE LIITTYEN HALLITUKSEN ESITYKSEEN KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ ANNETUSTA LAISTA JA SIIHEN LIITTYVISTÄ LAEISTA

Kotoutumislakia koskevien muutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2024 aikana. Lakiehdotuksella pyritään tehostamaan maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistämistä parantamalla ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta, tavoittamalla maahanmuuttajia palveluihin nykyistä kattavammin ja kehittämällä kotoutumisen alkuvaiheen palveluita kokonaisvaltaisesti.

YLEISET KOMMENTIT

Lainsäädännön muutokset vaikuttavat merkittävästi kunnan veloitteiden lisääntymiseen ja toimintamallin muutokseen on varattava riittävästi aikaa. On hyvä, että lainsäädännön muutos on kytketty työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtymiseen v. 2024. Sote-palveluiden siirtyminen hyvinvointialueelle vaikuttaa kotoutumispalveluiden työnjakoon monissa kunnissa jo vuonna 2023. Myös Porin kaupungissa pitää kokonaan uudestaan organisoida kotoutumiseen liittyvät palvelut jo vuonna 2023. Kunnalla olisi vastuu maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisen suunnittelusta, kehittämisestä ja seurannasta paikallistasolla.

PERUSMUOTOINEN TAI MONIALAINEN OSAAMISEN JA KOTOUTUMISEN PALVELUTARPEEN ARVIOINTI JA KOTOUTUMISSUUNNITELMA

Kunnan on laadittava osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi maahanmuuttajalle, jonka ensimmäisen oleskeluluvan myöntämisestä on kulunut enintään 3 vuotta ja joka on esim. työnhakija, saa kotihoidontukea tai itse pyytää arvioita. Palvelutarpeen selvittämiseksi asiakas voidaan ohjata tarvittaviin asiantuntija-arviointeihin ja arvioinnin perusteella on ohjattava henkilö tarvittaessa myös muiden viranomaisten palveluihin. Palvelutarpeen arviointi -palvelun sekä kotouttamissuunnitelmien tekemisen järjestäminen vaatii Porin kaupungilla tehtävien uudelleen organisointia tai lisäresursointia, koska vastaava palvelu on aiemmin tuotettu sosiaalipalveluissa.

Määriteltyjen ryhmien osalta (esim. kiintiöpakolaiset, lapset) palvelutarpeen arviointi on lakiehdotuksen mukaan tehtävä yhdessä hyvinvointialueen kanssa. Tätä säädöstä voidaan pitää tarpeellisena, jotta ns. haavoittuvat ryhmät saava sote-asiantuntijan arviointipalvelun lakisääteisesti.

Yksilökohtaisten kotouttamissuunnitelmien/monialaisten kotouttamissuunnitelmien tekemistä lain nojalla voidaan pitää hyvänä, koska se turvaa asiakkaiden palveluihin pääsemisen ja sitä kautta paremmat edellytykset kotoutumiseen ja työllistymiseen. Suunnitelmien sisällön tarkka sääntely ei ole tarpeen. Monialaisen kotouttamissuunnitelman tekoon on määritelty 14 päivän palvelutakuu, joka tuntuu vaikeasti toteutettavalta, koska osapuolia ovat asiakkaan lisäksi sekä kunta että hyvinvointialue.

Kotouttamissuunnitelman kesto on lyhennetty 3:sta 2:een vuoteen ja tämän on arvioitu tehostavan kotouttamissuunnitelman vaikuttavuutta. Joidenkin maahanmuuttajien kohdalla kielitaidon hankkiminen vie usein paljon pidemmänkin ajan ja onkin hyvä, että suunnitelman kesto on mahdollisuus myös pidentää.

Epäselväksi jää miten kunta seuraa suunnitelman toteutusta ja raportoi etuudenmaksajalle.

KOTOUTTAMISKOULUTUS JA OMAEHTOISEN OPISKELUN TUKEMINEN

Kotoutumiskoulutuksena järjestetään yksilöllisiin tavoitteisiin perustuen mm. suomen kielen opetusta, ammatillisten valmiuksien opetusta, uraohjausta. Tavoitteena on peruskielitaidon saavuttaminen. Tärkeää

on, että kotoutumiskoulutuksena voidaan toteuttaa myös lukutaidon koulutusta. Riittävä kielitaidon opetus on turvattava, sillä se toimii edellytyksenä ammatillisten ja muiden opintojen onnistumiselle.

YLEISET KOMMENTIT KUNNAN KOTOUTUMISOHJELMAAN JA MONIKIELISEEN YHTEISKUNTAORIENTAATIOON

Tervetulleena uudistuksena voidaan pitää monikielisen yhteiskuntaorientaation lisäämistä palveluvalikkoon. Se on kokonaan uusi tehtävä ja vaatii suunnittelua ja resurssointia. Sen osalta kuntien yhteistyö tai valtakunnallinen palveluntuottaja voisi olla järkevä. Erikielisiä maahanmuuttajia voi isommissa kunnissa olla paljon ja pienemmissä kunnissa yksittäisiä, joten palvelun tuottaminen yksittäisille asiakkaille ei ole kustannustehokasta. Omakielinen, ymmärrettävä ja alueelliset palvelut huomioon ottava yhteiskuntaorientaatio lisää kotoutumispalveluiden vaikuttavuutta ja nopeuttaa kotoutumista.

KUNTAAN OHJAAMINEN

Kannatettavaa on, että vastuu kuntaan ohjaamisen suunnittelusta, kehittämisestä ja toimeenpanosta on jatkossakin ELY-keskuksilla ja että sitä tehdään tiiviissä yhteistyössä kuntien kanssa.

Uusia tehtäviä Porin kaupungille ovat ns. kuntapaikalle ohjattavan henkilön vastaanottoon liittyvät tehtävät. Nämä tehtävät muistuttavat vahvasti sosiaaliohjauksen tehtäviä ja siksi näiden tehtävien siirtäminen kunnan vastuulle ei vaikuta mielekkäältä. Tehtäviä ovat mm. asunnon järjestäminen, ohjaaminen hyvinvointialueen järjestämään terveystarkastukseen ja muihin tarvittaviin palveluihin.

KUNNAN, HYVINVOINTIALUEEN JA VALTION TEHTÄVÄT

Eri toimijoiden työnjakoa on hyvin kuvattu lainsäädännössä. Yksittäisten asiakkaiden prosesseissa on paljon yhdyspintoja eri toimijoihin ja vaarana on, että käytännön tasolla epäselvyyttä vastuunjaossa ja koordinoinnissa on. Samoin erilaisten aikataulujen ja palvelutakuiden yhteensovittaminen vaikuttaa haasteelliselta. Kunnan tulee määritellä omat toiminnan tavoitteensa strategia-tasolla ja toisaalta myös raportoida valtakunnan tasolle. Nämä lisännevät asiakkaiden yhdenvertaista asemaa mutta haasteita riittävän tasa-arvon ylläpitämiseksi on. Erikokoiset kunnat ovat eri tavoilla resursoituja ja palveluvalikko ei pienillä paikkakunnilla ole kovin kattava.

VALTION KORVAUKSET

Haettavien korvausten sijaan siirrytään ainakin osittain kiinteisiin valtionosuuksiin. Niitä laskettaessa on huomioitava todelliset kustannukset ja se, että monilla paikkakunnilla palvelujärjestelmä luodaan tyhjästä. Valtionosuutta tulee voida joustavasti päivittää muuttuneiden asiakasmäärien ja kustannusten mukaisesti.

TIEDONSAANTI JA TIETOJÄRJESTELMÄ

Esityksessä kerrotaan uudesta valtakunnallisesta tietojärjestelmästä mutta ei kerrota koska se olisi käytettävissä ja syntykö siitä kustannuksia kunnalle. Yhteinen tietojärjestelmä on kannatettava, samoin eri viranomaisten välisen tiedon siirtämisen helpottaminen. Mikäli asiakkaalla on asiakkuus sekä kunnassa että hyvinvointialueella, tulee viranomaisten välinen tiedonvaihto olla mahdollista ilman erillistä asiakkaan suostumusta.